

Veijo Vaakanainen

KONNEKTORER I AVANCERADE SVENSKINLÄRARES OCH INFÖDDA SPRÅKBRUKARES TEXTER – EN SYSTEMISK- FUNKTIONELL ANALYS

Abstract

The aim of this paper is to examine how Finnish learners of Swedish at CEFR levels B1, B2 and C1 use connectors in written narratives. The use of connectors in learner texts is compared with connector use in texts written by native speakers of Swedish. The theoretical framework of the study is systemic functional linguistics (Halliday & Matthiessen 2014). The study investigates what lexicogrammatical resources learners at different CEFR levels use in order to realize logic-semantic relations and conjunction inside and between clauses and clause complexes.

The results show that there are no big differences in how learners at different levels of proficiency use connectors. The more advanced learners at level C1 use less frequent connectors like *dessutom* (furthermore) and *med andra ord* (in other words). Compared to the native speakers of Swedish, there are some differences: learners use almost exclusively the connector *när* (when) when they realize temporal enhancement whereas native speakers also use the connectors *så* (so) and *då* (then). In case of causal enhancement native speakers use the connectors *för* and *för att* (for) when L2 writers use the connector *eftersom* (because). The results correspond to the descriptors in the CEFR. In future research, the use of connectors could also be studied during the writing process and not only in products. Furthermore, it would be advisable to examine the use of connectors in different text types.

1 Inledning

Syftet med denna artikel är att utreda hur finska inlärare av svenska på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 använder konnektorer i sina berättande texter. Jag undersöker vilka konnektorer inlärare på olika CEFR-nivåer använder, hur ofta de använder dem i sina texter och om det finns skillnader i konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna. Vidare undersöker jag om det finns skillnader i konnektorbruket mellan inlärare och infödda språkbrukare. Tidigare studier (Vaakanainen 2016a, b; 2017) visar att konnektorbruket skiljer sig mellan de lägre CEFR-nivåerna (A1–B1). I denna artikel vill jag utreda om det även finns skillnader mellan de högre färdighetsnivåerna.

En kännetecknande egenskap för texterna är att de har en inre sammanhängande struktur som också kallas för textens *kohesion* (t.ex. Hellspong &

Ledin 1997; Nyström 2001; Svensson & Karlsson 2012). Kohesion skapas i texten med hjälp av *textbindning*. Enligt Hellspong & Ledin (1997: 81; se även Nyström 2001) kan man skilja mellan fyra olika textbindningstyper: referensbindning, tematisk bindning, konnektivbindning och retorisk bindning. I föreliggande artikel ligger fokus på konnektivbindningen, alltså kohesion som skapas med hjälp av bindeord som kallas för konnektorer (eller konnektiver).¹

Konnektorer har traditionellt definierats som ord som binder samman ord, fraser, satser och meningar i en text (t.ex. Hellspong & Ledin 1997:88). Eftersom den teoretiska ramen i denna artikel är systemisk-funktionell lingvistik (SFL) använder jag en SFL-anknuten definition och definierar konnektorer som lexikogrammatiska realiseringar av logiska och semantiska relationer inom och mellan satskomplex (Vaakanainen 2018). Denna definition kommer att preciseras senare i avsnitt 3. Jag har valt SFL som teoretisk ram eftersom det är en lingvistisk teori som har betydelsen som utgångspunkt (Berry 2017). Detta gör det möjligt att utgå från funktionerna i analysen (funktion-till-form, t.ex. Hammarberg 2013).

Canale (1983) räknar s.k. diskurskompetens (förmågan att kunna markera samband mellan grammatiska former och betydelser för att skapa kohesion i skrivna och talade texter) som en del av den kommunikativa kompetensen tillsammans med grammatisk, sociolingvistisk och strategisk kompetens. Konnektorer nämns också i CEFR-kriterierna för pragmatisk kompetens (CEFR 2007). Trots detta har bara begränsat intresse riktats mot konnektorbruket i tidigare studier om andraspråksinläring (Carlsen 2010) och speciellt vad gäller inlärarvenska finns det få tidigare studier (se avsnitt 2.2).

I följande avsnitt redogör jag för tidigare studier om konnektorbruket i inlärarvenska och i andra L2 samt presenterar vad som sägs om konnektorer i CEFR-kriterierna. Temat för avsnitt 3 är SFL och konnektorer. Först presenterar jag grundidéerna bakom teorin och därefter diskuterar jag utifrån SFL de olika konnektortyperna. I avsnitt 4 redogör jag för de material och metoder som används och i avsnitt 5 går jag igenom de viktigaste resultaten. I det avslutande avsnittet diskuterar jag resultaten i ljuset av tidigare forskning och redogör för vilka teoretiska, metodologiska och didaktiska implikationer undersökningen har.

---

¹ Jag använder begreppen konnektorer och konnektiver som synonymer. För en genomgång av hur olika begrepp har använts i övriga studier se Vaakanainen (2018).

2 Inläring av konnektorbruket och CEFR

I detta avsnitt redogör jag för tidigare studier om konnektorbruket samt redovisar vilket samband konnektorbruket har med utveckling av språkfärdigheter enligt CEFR. Först presenterar jag grundidén bakom den europeiska referensramen samt hur konnektorerna behandlas i den. Därefter redogör jag för tidigare studier om bruket av konnektorer i inläraresvenska och i andra L2. I redogörelsen fokuserar jag sådana studier som har diskuterat sambandet mellan konnektorbruket och språktestning.

2.1 Textkohesion och konnektorer i CEFR-kriterierna

Den gemensamma referensramen för språk (CEFR 2007) har blivit utgångspunkten för läroplaner och prov i Europa (Hulstijn 2007). Fulcher m.fl. (2011) menar att CEFR styr både inläring och bedömning av språk i Europa. I Finland har referensramen också i hög grad påverkat hur man bedömer språklig kompetens (Erickson & Pakula 2017). Nivåskalorna mellan A1–C2 uppfattas som referensramens kärna och dessa skalor har även använts i lingvistiska studier, även om nivåskalorna inte ursprungligen var avsedda för detta ändamål (Wisniewski 2017:248).

Grundidén bakom CEFR-kriterierna är en handlingsorienterad språksyn (Erickson & Pakula 2017), vilket innebär att nivåskalorna består av beskrivningar om vad inlärare kan göra med språket på olika färdighetsnivåer (Hulstijn m.fl. 2010). Språkkunskaperna beskrivs ur två olika synvinklar: kvantitet och kvalitet. Kvantiteten visar vad inlärare på olika färdighetsnivåer kan och kvaliteten hänvisar till hur bra inlärare kan vissa saker (Hulstijn 2007).

Färdighetsbeskrivningarna i CEFR omfattar nivåskalor för såväl muntlig och skriftlig språkanvändning som för generella kommunikativa kunskaper (lingvistiska, sociolingvistiska och pragmatiska kunskaper). En del av den pragmatiska kompetensen är diskurskompetens, alltså förmågan att ”ordna meningar i en följd för att producera sammanhängande språk” (CEFR 2007:119). I CEFR-kriterierna finns det fyra olika nivåskalor om diskurskompetens: flexibilitet, turtagning, tematisk utveckling och koherens (ibid.:120–121).

I tabell 1 presenterar jag nivåskalan koherens för CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 som belyser bruket av konnektorer. Jag har enbart tagit med beskrivningarna för nivåerna mellan B1 och C1 eftersom de är de aktuella nivåerna i denna studie.

Tabell 1. Nivåskalan koherens för CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 (ur CEFR 2007:121)

CEFR-nivå	Förväntade färdigheter vad gäller koherens
C1	Kan tala tydligt, flytande och välstrukturerat: visar att han/hon behärskar medlen för att organisera såväl text som att använda konnektiv och sambandsmarkörer
B2	Kan använda olika bindeord för att effektivt få fram förhållandet mellan idéer. Kan använda ett begränsat antal sambandsmarkörer för att uttrycka sig klart och sammanhängande, även om längre yttranden kan verka lite ”ryckiga”.
B1	Kan sätta samman en rad korta, enkla och fristående element till ett sammanhängande, linjärt yttrande

Som framgår av tabell 1 förväntas inlärare på nivå B1 kunna forma koherenta yttranden av ”korta, enkla och fristående element”. På denna nivå sägs det inte något explicit om konnektorer på samma sätt som på nivå B2 där det står att inlärare kan använda ”bindeord” av olika slag. I nästa mening om B2 konstateras det vidare att inlärare förväntas kunna använda ”ett begränsat antal sambandsmarkörer”. Yttrandena ska vara klara och koherenta men i längre yttranden kan det finnas otydligheter. På nivå C1 behärskar inlärare enligt CEFR användning av konnektorer och andra sambandsmarkörer. På denna nivå ska inlärare yttra sig ”tydligt, flytande och välstrukturerat”.

I dessa kriterier kan man tydligt se ett av de problem som CEFR-kriterierna har, nämligen vagheten. Vad betyder t.ex. ”ryckighet” i längre yttranden som nämns på nivå B2? Och vad innebär ”ett begränsat antal sambandsmarkörer”? När man använder CEFR som utgångspunkt i lingvistiska studier måste man därtill komma ihåg att nivåskalorna inte baserar sig på empiriska studier om inlärarspråk utan på bedömningar gjorda av europeiska språklärare (Wisniewski 2017). Hulstijn (2007) menar t.o.m. att det finns ”shaky ground” under kriterierna. Därför behövs det fler undersökningar som utreder hur CEFR-kriterierna och inlärarspråk förhåller sig till varandra. I denna studie ger jag ett bidrag till att klargöra detta samband.

2.2 Tidigare studier om konnektorbruket i inlärarsvenska och i övriga L2

Som redan konstaterats har konnektorbruket i inlärarspråk sällan varit föremål för forskning (Carlsen 2010) och en stor del av studierna fokuserar på akademiskt skrivande på L2-engelska (t.ex. Crewe 1990; Granger & Tyson 1996; Lee 2013). I det följande redogör jag först för tidigare studier om L2-svenska

och därefter för undersökningar som fokuserat på sambandet mellan konnektorbruket och CEFR-nivåerna i övriga språk. I slutet av avsnittet presenterar jag andra studier som utforskat andraspråksinlärares användning av konnektorer.

Vaakanainen (2016a, b; 2017) har visat hur konnektorbruket på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1 skiljer sig från varandra. Inlärare börjar t.ex. använda fler konnektorer när de uppnår en högre färdighetsnivå. Vidare minskar antalet målspråksavvikande konnektorer på de högre färdighetsnivåerna. Av enskilda konnektorer verkar *sedan* vara svår för inlärare på nivå A1 och A2 även om den nämns redan i CEFR-kriterierna på nivå A1. I stället för *sedan* använder inlärare *den*, vilket förmodligen beror på tvärspråkligt inflytande från engelska (*then*).

Meriläinen (1997) har jämfört konnektorbruket i L2-svenska i studentexamenstexter och mellan L1-svenska och L1-finska. Han har dessutom studerat sambandet mellan konnektorbruk och betyg. Enligt resultaten är konnektorerna *därför* och *därför att* svåra för inlärare. Vidare visar studien att adversativ-koncessiva konnektorer (som *men*, *fast*, *ändå*) inte är så frekventa i de texter som fått lägre betyg. Bergström (2002) har studerat hur finska språkbadelever med skrivsvårigheter använder konnektorer i sina texter. Hennes resultat ger vid handen att inlärare ofta använder konnektorerna *och*, *när* och *att*. Vidare noterar hon att konnektorn *sedan* överanvänds i språkbadelevers texter.

Det finns också undersökningar gjorda i Sverige som fokuserat på konnektorbruket i L2-svenska. Dessa studier är inte helt jämförbara med denna undersökning eftersom informanterna i Sverige lär sig svenska i en naturlig miljö och inte som främmandespråk i skolan som finska inlärare. Vibergs (1993; 2001) studier om svenskinlärares konnektorbruk i muntliga återberättelser visar att inlärare överanvänder konnektorn *sedan* och har svårigheter med *då* och *så*. Ekberg (1997) konstaterar i sin tur att både inlärare och infödda oftast använder *så* men infödda varierar mera mellan *så* och *sedan*. Vidare visar hennes resultat att inlärare överanvänder *att* och underanvänder *som* och fundamentmarkören *så*.

Vad gäller andra L2-språk än svenska finns det några tidigare studier som granskat konnektorbruket på olika CEFR-nivåer. Carlsens (2010) studie om konnektorbruket i L2-norska på CEFR-nivåerna A2–C1 visar att inlärares användning av konnektorer i stort sett motsvarar CEFR-kriterierna. När inlärares språkfärdigheter utvecklas ökar deras konnektorrepertoar. Vidare börjar de använda mindre frekventa konnektorer och deras kontroll över konnektorerna ökar. Studien visar även att inlärare rentav börjar använda konnektorer tidigare än det skulle förväntas enligt CEFR-kriterierna.

Giagkou m.fl. (2015) har studerat hur skriftliga berättelser skiljer sig mellan CEFR-nivåerna A2, B1 och B2 i L2-grekiska. Enligt deras resultat minskar andelen additiva konnektorer från nivå till nivå även om konnektorn *ce* (och) är den frekventaste konnektorn på alla tre CEFR-nivåer. Vidare konstaterar de att temporala konnektorer är den näst frekventaste typen. På nivå A2 används oftast konnektorn *meta* (sedan) för att uttrycka temporala relationer och på de högre färdighetsnivåerna förekommer det även andra konnektorer. Bruket av *meta* (sedan) skiljer sig från Vaakanainens (2016a, b) resultat som visar att *sedan* är svår för svenskinlärare på nivå A2.

Det finns även studier som granskat sambandet mellan bedömning och textkohesion i L2-engelska. Resultaten har dock gett kontradiktoriska resultat. Vissa studier har konstaterat att det finns ett tydligt samband mellan textens kvalitet och antalet kohesionsmedel (t.ex. Chiang 1999; Liu & Braine 2005) men å andra sidan visar nyare studier som baserar sig på automatiserade analyser av textkohesion att det finns ett negativt samband mellan antalet lokala kohesionsmarkörer och textkvalitet (t.ex. Crossley & McNamara 2012). Enligt Yang & Sun (2012) kan motstridiga resultat bero på skillnaderna i undersökningarnas metoder och fokus.

Studier som jämfört konnektorbruket mellan infödda språkbrukares och andraspråksinlärares texter visar att andraspråksinlärare har en tendens att antingen över- eller underanvända vissa konnektorer (Crewe 1990; Bolton m.fl. 2002; Lenko-Szymanska 2008; Lee 2013; Hu & Li 2015). Denna över- eller underanvändning har bl.a. förklarats med felaktiga ordlistor i läroböckerna Crewe (1990) eller med tvärspråkligt inflytande från L1 (Granger & Tyson 1996). Carlsen (2010) konstaterar i sin tur att inlärare har vissa *connective teddy bears* som de använder i många olika kontexter.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att konnektorbruket verkar skilja sig mellan olika CEFR-nivåer (Vaakanainen 2016a, b; 2017; Giagkou 2015 m.fl.; Carlsen 2011). Svåra konnektorer för inlärare verkar vara speciellt konnektorerna *därför*, *då*, *så* och *sedan*. Enligt flera studier (Viberg 1993; Ekberg 1997; Bergström 2002) tenderar konnektorn *sedan* ha överanvänts av inlärare medan Vaakanainens (2016a, b) studier har visat att den är svår för inlärare speciellt på nybörjarnivå. Vidare har tidigare forskning visat att inlärares konnektorbruk skiljer sig från infödda språkbrukares sätt att använda konnektorer i och med att de antingen över- eller underanvänder vissa konnektorer (t.ex. Viberg 1993; Bergström 2002; Granger & Tyson 1996; Lenko-Szymanska 2008).

3 Konnektorer ur ett SFL-perspektiv

Grundidén i den systemisk-funktionella lingvistikens är att språket är indelat i olika skikt som realiserar varandra: kontext, betydelse, lexikogrammatik och tal/skrift (Berry 2017:42). Att språket är systemiskt innebär att det kan förklaras med hjälp av ett nätverk av olika system som har sina egna (kongruenta) lexikogrammatiska realiseringar (Asp 2017). Den funktionella delen betyder att språket har tre s.k. metafunktioner som är grundläggande funktioner som alla språk har (Asp 2017; Holmberg m.fl. 2011). Dessa metafunktioner är den ideationella som kan delas in i den experienciella och logiska metafunktionen, den interpersonella och den textuella metafunktionen. I detta sammanhang presenterar jag inte metafunktionerna närmare utan hänvisar till Halliday & Matthiessen (2014), Holmberg & Karlsson (2006) och Andersen & Holsting (2015) som utförligt går igenom de olika metafunktionerna och de olika systemen som ingår i dem.

Jag valde systemisk-funktionell lingvistik som teoretisk utgångspunkt för denna studie på grund av det naturliga sambandet mellan lexikogrammatik och betydelse, vilket möjliggör analys mellan funktion och form. SFL har hittills spelat en undanskymd roll inom svensk L2-forskning trots dess fördelar (se dock Magnusson 2011). Också internationellt behövs det fler studier om lexikogrammatikens utveckling i språkinläring (Llinares 2013).

För denna studie är två metafunktioner och två system relevanta: nämligen den logiska och textuella metafunktionen samt systemens logiska betydelse-relationer (Halliday & Matthiessen 2014:443–549) och konnektion (ibid.:609–622). I de följande två avsnitten presenterar jag den konnektor-modell som används i studien. Denna modell har jag själv utarbetat utifrån Halliday och Matthiessens (2014) funktionella beskrivning av engelska samt utifrån Holmberg och Karlssons (2006) SFL-baserade beskrivning av svenska. Utifrån systemisk-funktionellt perspektiv definierar jag konnektorer som ord vars funktion i texten är att uttrycka antingen logiska betydelse-relationer eller konnektion (Vaakanainen 2018:49). Detta innebär att konnektorerna kan delas in i två huvudtyper: ideationella konnektorer som förekommer inom ett satskomplex samt textuella konnektorer som förekommer mellan satser och satskomplex. En utförligare genomgång av modellen och dess teoretiska bakgrund finns i Vaakanainen (2018). I det följande presenteras dock närmare dessa två konnektortyper.

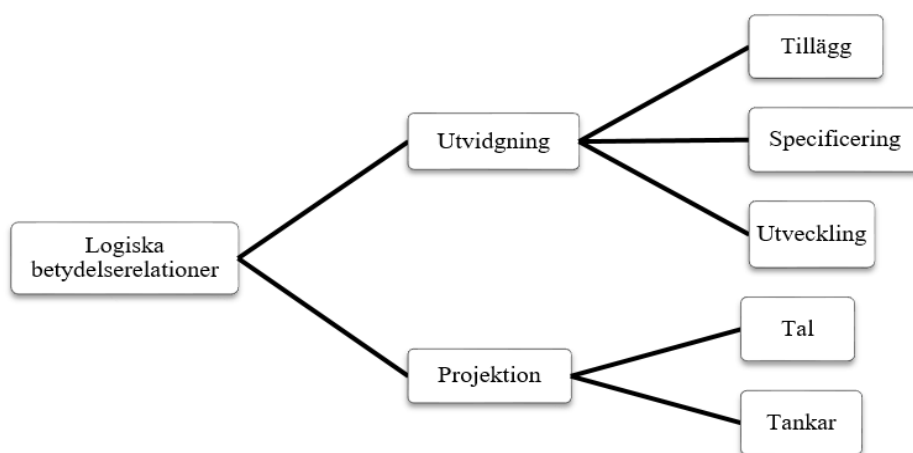
3.1 Konnektortyp 1: Logiska betydelse- och beroenderelationer

Enligt den systemisk-funktionella lingvistikens konstruerar vi världen med hjälp av språket i enheter som kallas för figurer och sekvenser (Halliday &

Matthiessen 1999). En figur består av s.k. element (processer, deltagare, omständigheter)² och realiseras i lexikogrammatiken av en sats. Elementen är således satsens beståndsdelar som motsvarar ungefär satsdelar/fraser i traditionell grammatik. En sekvens består i sin tur av två figurer som har en logisk relation mellan dem. Sekvenserna realiseras i lexikogrammatiken av satskomplex, alltså av två eller flera sammankopplade satser, d.v.s. sam- eller underordnade satser. (Halliday 1998.)

Det element som realiserar den logiska relationen mellan två satser kallas för relator (Halliday & Matthiessen 1999). Relatorernas kongruenta lexikogrammatiska realiseringar är konnektorer som förekommer inom ett sats- eller gruppkomplex³ (Vaakanainen 2018). Det är fråga om konjunktioner och subjunktioner som realiserar antingen en samordnande eller underordnande relation mellan figurerna. Denna hierarkiska relation kallas i SFL för beroenderelation (Karlsson 2011:34).

Förutom beroenderelationen realiserar relatorn även en logisk betydelse-relation (Holmberg & Karlsson 2006:116). Denna logiska betydelse-relation kan vara antingen en utvidgning eller projektion. Vidare kan en utvidgning vara antingen ett tillägg, en specificering eller en utveckling. I fråga om projektion kan man anföra antingen tal eller tankar. Systemnätverket för de logiska betydelse-relationerna illustreras i figur 1. (Butt & Webster 2017; Karlsson 2011.)

Figur 1. De logiska betydelse-relationerna

I det följande illustrerar jag dessa logiska relationer med hjälp av exempel ur mitt material. I exempel 1 realiserar konnektorn *och* en tilläggsrelation mellan

² I den traditionella grammatiken motsvarar processer verbfraser, deltagare nominalfraser och omständigheter adverb- och prepositionsfraser.

³ Begreppet grupp i SFL-grammatiken motsvarar ungefär begreppet fras i den traditionella grammatiken.

två figurer. I exempel 2 är det fråga om en temporal specificering som realiseras av konnektorn *när*. Den tredje satsen är ett exempel på utveckling inom ett gruppkomplex, där konnektorn *som* utvecklar nominalgruppens huvudord. Jag har markerat konnektorerna med fetstil:

- (1) Sen pratade vi lite **och** han frågade min telefonnummer. (C1_2206_3)⁴
- (2) Jag bara skrattade **när** jag såg henne, så nervös var jag. (B2_2216_2)
- (3) Det var sommaren 2007 och jag sommarjobbade på Tykkimäki, **som** är en nöjespark i Kouvola. (B2_2203_2)

De ovannämnda exemplen handlar om olika utvidgningsrelationer. I de två följande exemplen presenteras projektion. I exempel 4 anför skribenten tankar och i exempel 5 tal. Projektion realiseras vanligtvis i lexikogrammatiken med hjälp av konnektorn *att* som i dessa två exempel:

- (4) Jag tror **att** den dagen glömmet jag aldrig. (B2_2208_1)
- (5) Jag sade **att** jag har varit utomlands några gånger men inte så många gånger på riktigt. (B2_2202_1)

I de ovannämnda exemplen har jag illustrerat hur olika konnektorer kan användas för att realisera betydelserelationer. Det måste dock påpekas att även kontexten kan avgöra, vilken betydelserelation konnektorn realiserar. Till exempel på de lägre CEFR-nivåerna kan konnektorn *som* uttrycka såväl temporal och kausal specificering som projektion förutom dess prototypiska funktion (utveckling). Betydelserelationen kan således i alla fall delvis vara kontextbetingad.

Till konnektortypen 1 hör alltså de konnektorer som förekommer inom ett sats- eller gruppkomplex. Det är fråga om relatorer vars funktion är att realisera logiska betydelserelationer mellan två figurer som tillsammans bildar en sekvens. Det är alltså fråga om konnektorer som inom den traditionella grammatiken kallas för subjunktioner och konjunktioner. Den logiska betydelserelationen kan vara antingen utvidgning eller projektion. Utvidgningen har tre undertyper: tillägg, specificering och utveckling. I projektion kan man anföra antingen tal eller tankar.

3.2 Konnektortyp 2: Konnektion

I den andra konnektortypen ingår de konnektorer som förekommer mellan två satser eller satskomplex. Eftersom det handlar om sådana konnektorer som

---

⁴ Jag hänvisar till det empiriska materialet på följande sätt: CEFR-nivå_Informant-ID_Skrivomgång. Närmare om materialet i avsnitt 4.

används för att skapa kohesion mellan satser hör de till den textuella meta-funktionen. Dessa konnektorer är en del av det textuella systemet konnektion (Halliday & Matthiessen 2014:609–622).

Inom den andra konnektortypen finns det konnektorer av två olika slag. För det första kan de textuella konnektorerna vara s.k. textuella adjunkter (Andersen & Holsting 2015:258) som realiseras av konnektiva adverb i lexikogrammatiken. För det andra kan de textuella konnektorerna vara omständigheter (Holmberg & Karlsson 2006:102). Deras lexikogrammatiska realiseringar är oftast prepositionsfraser. Till denna konnektortyp hör alltså bindeord som hör till ordklassen adverb (t.ex. *därför*, *också*, *därtill*, *dessutom*) samt prepositionsfraser som uttrycker t.ex. ett tidssamband till det tidigare sagda (t.ex. *efter detta*, *efter båtresan*).

De textuella konnektorerna realiserar likadana semantiska relationer som de logiska konnektorerna, nämligen tillägg, specificering och utveckling (Halliday & Matthiessen 2014:611). I exempel 6 är konnektorn *sen* en textuell adjunkt som realiserar en temporal specificering eftersom den står i fundamentposition och uttrycker ett tidssamband till händelserna som beskrivits i den föregående satsen. *Efter det* i exempel 7 realiserar också en temporal specificering men denna konnektor realiserar en omständighet. Också här markerar konnektorn en temporal relation mellan två satser. *Men* i exempel 8 realiserar ett kontrastivt tillägg:

- (6) **Sen** bestämde jag att gå hem och tog min jacka och min väska. (C1_2206_3)
- (7) **Efter det** var jag mycket stolt över mig själv. (B1_2207_1)
- (8) **Men** det var ändå roligt att se hur lång han är. (B2_2218_1)

I exempel 8 realiserar konnektorn *men* alltså en textuell relation eftersom den står i början av en ny sekvens/figur. Om *men* stod inom ett satskomplex skulle den kontrastiva tilläggsrelationen som *men* realiserar varit logisk. Huruvida *men* hör till konnektortyp 1 eller 2 beror således på i vilket sammanhang den förekommer i texten.

Konnektorerna i konnektortyp 2 är alltså bindeord som inom den traditionella grammatiken kallas för konjunktionsadverb eller prepositionsfraser. Konjunktionsadverben är konnektorer som Nyström (2001) kallar för grammatikaliserade konnektiver och prepositionsfraserna ord som enligt Nyström (2001) är s.k. metaforiska konnektorer, alltså ord som kan fungera som bindeord i vissa kontexter men som inte alltid har en konnektiv funktion.

4 Material, metod och frågeställningar

Materialet för denna studie är 42 berättelser skrivna av finska universitetsstudenter som studerar svenska samt 31 berättelser som svenska gymnasister har skrivit. Informanterna hade som uppgift att berätta om en speciell händelse som de kommer bra ihåg samt att motivera varför händelsen var oförglömlig. Både de finska universitetsstudenterna och de svenska gymnasiesterna hade samma skrivuppgift.

Materialet har insamlats inom ramen för projektet Topling vid Jyväskylä universitet. I detta projekt skrev samma informanter fem olika texter i tre insamlingsomgångar: ett mejl till en vän, ett mejl till en lärare, ett mejl till en nätbutik, en insändare och en berättelse. Alla texterna nivåbedömdes enligt den europeiska referensramen vilket gör det möjligt att jämföra konnektorbruket mellan olika färdighetsnivåer. Vid bedömningen användes skalan för koherens (se avsnitt 2.1; Lahtinen & Toropainen 2013:94).

Jag har tagit med alla universitetsstudenternas berättelser som ligger på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1. Eftersom materialet är longitudinellt innebär detta att det finns flera texter från samma informanter. Detta borde dock inte vara ett problem eftersom studiens fokus ligger på CEFR-nivån och inte på de enskilda individerna. Sammanlagt omfattar materialet 15 texter på nivå B1, 20 texter på nivå B2 och 7 texter på nivå C1.

Texttypen berättelse har jag valt eftersom skribenten i denna texttyp behöver realisera olika temporala och kausala relationer mellan händelser (Vagle m.fl. 1993:196). Som konstaterades i avsnitt 3 realiseras dessa relationer oftast av konnektorer i lexikogrammatiken. Därför kan man förvänta sig att det förekommer flera konnektorer i denna texttyp. I Vaakanainen (2016a, b; 2017) utforskade jag konnektorbruket på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1 i berättelser och jag har därför valt samma texttyp för att kunna jämföra resultaten.

Metoden i undersökningen är SFL-baserad textanalys (Holmberg m.fl. 2011) och bygger på den SFL-baserade konnektormodellen som presenterades i avsnitt 3. Perspektivet i analysen är uppifrån (ibid.:12), vilket innebär att jag utgår från betydelsen och studerar vilka lexikogrammatiska medel (dvs. konnektorer) informanterna har använt för att realisera logiska betydelse-relationer samt konnektion. Jag har excerperat alla konnektorer som realiserar dessa betydelse och kategoriserat dem i undergrupper enligt den ovan presenterade modellen. I fråga om utvidgning kategoriseras beläggen i tillägg, specificering och utveckling (se avsnitt 3). När det handlar om projektion är kategorierna tal och tankar. I samband med specificering analyseras även vilken typ av specificering det är fråga om (t.ex. kausal eller temporal).

I den kvantitativa analysen har jag räknat konnektortätheten per mening samt per 1 000 ord på alla CEFR-nivåerna samt i infödda språkbrukares texter. Därtill har jag räknat hur många konnektorer det förekommer per text på olika färdighetsnivåer. Vidare har jag räknat andelen olika logiska betydelse-relationer samt typer av konnektion på alla CEFR-nivåerna och i L1-korpusen. Till slut har jag räknat antalet enskilda konnektorer per 1 000 ord på CEFR-nivåerna och i de inföddas texter. Därefter har jag jämfört konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 samt i svenska gymnasisters texter.

Som ovan framgått syftar analysen till att utreda hur ofta och vilka konnektorer finskspråkiga inlärare använder för att realisera logiska betydelse-relationer och konnektion i sina berättande texter samt till att jämföra om det finns skillnader i konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna och mellan inlärare och infödda. Med andra ord analyserar jag materialet med utgångspunkt i följande forskningsfrågor:

1. Hur ofta förekommer de två konnektortyperna (logiska betydelse-relationer och konnektion) på olika CEFR-nivåer?
2. Vilka konnektorer använder inlärare på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 när de realiserar logiska betydelserektioner och konnektion i sina berättande texter? Vilka är de vanligaste konnektorerna på olika CEFR-nivåer?
3. Hur skiljer sig konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna B1, B2 och C1?
4. Vilka skillnader finns det i konnektorbruket mellan inlärare och infödda språkbrukare?

5 Konnektorbruket på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter

I det följande redogör jag för konnektorbruket i inlärartexterna på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och jämför det med infödda språkbrukares texter. I avsnitt 5.1 presenterar jag först hur ofta konnektorer och olika konnektortyper förekommer på olika färdighetsnivåer. I detta avsnitt redovisar jag även för hur ofta de enskilda konnektorerna förekommer. Redovisningen i detta avsnitt är kvantitativ.

Avsnitten 5.2 och 5.3 fokuserar på de två olika konnektortyperna: logiska betydelserektioner (konnektortyp 1) och konnektion (konnektortyp 2). I dessa avsnitt presenterar jag hur ofta olika betydelser realiseras med hjälp av konnektorer och belyser bruket av konnektorer med exempel. I avsnitt 5.4

sammanfattar jag hur konnektorerna har använts på olika CEFR-nivåer och vilka skillnader det finns jämfört med L1-skribenter.

5.1 Den allmänna konnektorfrekvensen och frekvensen av enskilda konnektorer

Inlärmaterialet omfattar sammanlagt 7 102 ord och L1-materialet 3 368 ord. Den genomsnittliga textlängden på nivå B1 är 133 ord, på nivå B2 173 ord och på nivå C1 234 ord. De infödda skribenternas texter är något kortare, deras genomsnittliga längd är 109 ord. I inlärtexterna finns det sammanlagt 768 konnektorer, vilket innebär att frekvensen för konnektorer uppgår till 108,1 konnektorer per 1000 ord. I de infödda språkbrukarnas texter förekommer 409 konnektorer och konnektorfrekvensen är således 121,4 konnektorer per 1000 ord. Med andra ord använder inlärare konnektorer i något mindre utsträckning än infödda språkbrukare.

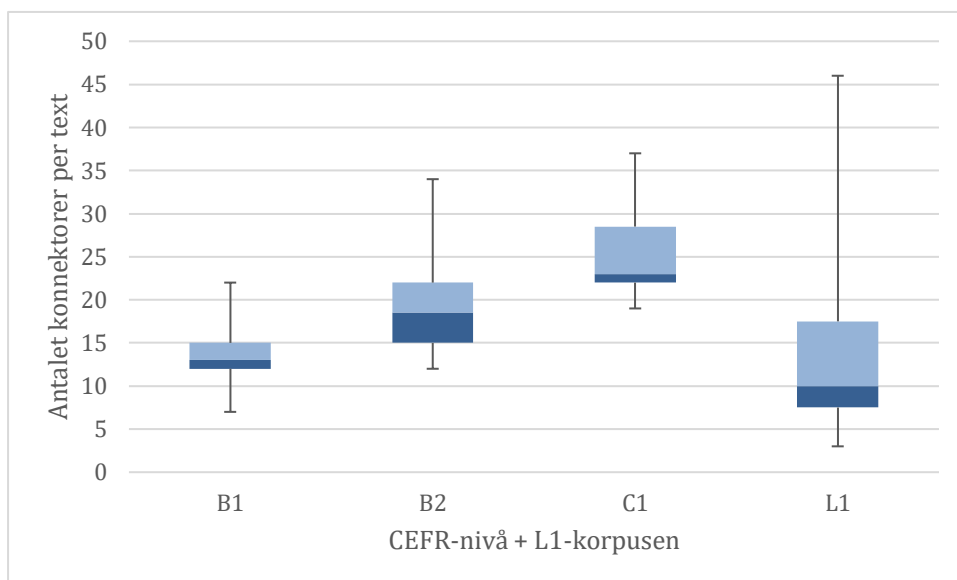
Om man jämför konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna kan man konstatera att det inte finns några stora skillnader i konnektorernas frekvens. På nivå B1 uppgår konnektorfrekvensen till 104,7, på nivå B2 till 109,3 och på nivå C1 till 110,0 konnektorer per 1000 ord. Frekvensen ökar alltså något men ökningen är liten. Samma tendens kan även ses om man jämför konnektorfrekvensen per mening som är 1,5 på nivå B1, 1,6 på nivå B2 och 1,9 på nivå C1. I de infödda språkbrukarnas texter finns det 1,8 konnektorer per mening, alltså ungefär lika mycket som på nivå C1. Antalet ord, konnektorer och meningar samt konnektortätheten per 1000 ord och per mening finns sammanfattade i tabell 2

Tabell 2. Antalet ord, konnektorer och meningar samt konnektorfrekvenser per 1000 ord och per mening på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter

	B1	B2	C1	L1
Ord	1996	3469	1637	3368
Konnektorer	209	379	180	409
Konnektorer/1000 ord	104,7	109,3	110	121,4
Meningar	142	239	97	227
Konnektorer/mening	1,5	1,6	1,9	1,8

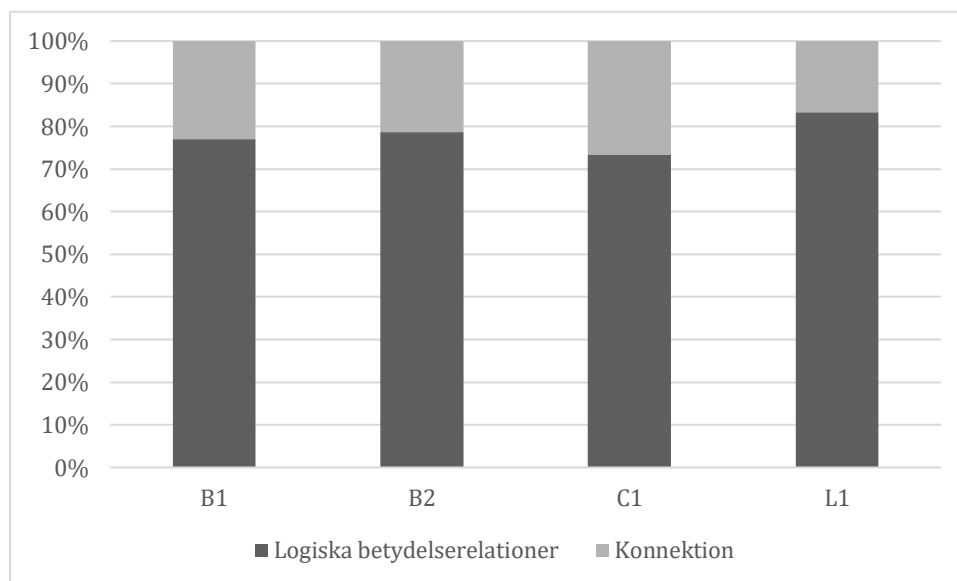
Figur 2 illustrerar hur många konnektorer det genomsnittligt finns per text på olika CEFR-nivåer och i inföddas texter. Som framgår av figuren ökar såväl det minimala och maximala antalet konnektorer per text som medianantalet konnektorer per text från nivå till nivå. Figuren visar också att L1-skribenternas korpus är väldigt heterogen i och med att det finns en stor variation i hur många konnektorer texterna innehåller. Medianantalet konnektorer per text är

dock mindre än i inlärarkorpusen även om den allmänna konnektorfrekvensen är högre i de inföddas texter. Att antalet konnektorer per text är större på de högre CEFR-nivåerna beror förmodligen på att också textlängden ökar från nivå till nivå. En möjlig förklaring för dessa skillnader är att texterna i L1-korpusen har skrivits i en ledigare stil än texterna i inlärarkorpusen.

Figur 2. Antalet konnektorer per text på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter

Vad gäller de två olika konnektortyperna (logiska betydelsereationer/konnektion) kan det konstateras att logiska betydelsereationer är mer frekventa på alla CEFR-nivåerna och i L1-skribenternas texter. Andelen logiska betydelsereationer varierar mellan 73 (nivå C1) och 79 % (nivå B2). I L1-skribenternas texter är dess andel ännu högre; den uppgår till 83 %. Konnektortypernas andelar illustreras i figur 3. För de olika undertyperna redogör jag nedan i avsnitten 5.2. och 5.3.

Figur 3. Andelen olika konnektortyper på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 samt i infödda språkbrukares texter

I tabell 3 har jag sammanfattat de 10 frekventaste konnektorerna på olika CEFR-nivåer och deras frekvenser per 1000 ord. I tabellen finns också de frekventaste konnektorerna i L1-korpusen. Som framgår av tabellen är konnektorn *och* den frekventaste konnektorn på alla tre färdighetsnivåer och i L1-texter. I L1-korpusen är dess frekvens dock ännu högre än i inlärares texter. *Att* förekommer i sin tur oftare i inlärartexter än i L1-skribenters berättelser. *Som* och *så* förekommer något oftare i L1-texter. Den största skillnaden mellan de olika CEFR-nivåerna är frekvensen av *som* vilken ökar från 2,0 på nivå B1 till 9,8 förekomster per 1000 ord på nivå B2. I vilka funktioner de olika konnektorerna har använts presenterar jag närmare i de två följande avsnitten.

Tabell 3 visar också att största delen av de frekventaste konnektorerna hör till konnektortyp 1 (logiska betydelsereationer). Bara konnektorerna *men*, *också*, *alltså*, *ändå*, *sedan*, *så* och *då* av de frekventaste konnektorerna hör till konnektortyp 2 (konnektion). Och vad gäller *men*, *så* och *då* måste man komma ihåg att de kan höra antingen till konnektortyp 1 eller 2 beroende på kontexten. I denna tabell har jag inte räknat hur många gånger dessa konnektorer har realiserat logiska betydelsereationer (konnektortyp 1) och hur många gånger konnektion (konnektortyp 2) utan bara räknat det totala antalet förekomster av dessa konnektorer i materialet.

Tabell 3. De frekventaste konnektorerna på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i L1-korpusen

B1		B2		C1		L1	
Konnektor	<i>f/1000</i> <i>ord</i>	Konnektor	<i>f/1000</i> <i>ord</i>	Konnektor	<i>f/1000</i> <i>ord</i>	Konnektor	<i>f/1000</i> <i>ord</i>
och	35,1	och	34,6	och	29,3	o/och	51,4
att	11,5	att	11,0	att	15,2	som	12,5
men	10,5	som	9,8	men	9,8	när	8,3
när	8,5	eftersom	6,9	när	7,9	så	8,3
eftersom	8,0	men	6,1	som	5,5	men	7,1
också	4,0	när	6,1	eftersom	3,7	att	4,5
så	4,0	också	5,5	också	3,7	då	3,9
alltså	2,0	eller	2,9	än	3,7	sedan/sen	3,6
som	2,0	så	2,6	ändå	3,1	eftersom	2,1
där	1,5	där	2,3	då	2,4	för	2,1

Vad gäller konnektorbruket allmänt kan det konstateras att det inte finns särskilt stora skillnader i frekvenser. Antalet konnektorer och andelen konnektortyper är ungefär lika stora på alla tre CEFR-nivåer. Antalet konnektorer verkar öka något från nivå till nivå men detta kan bero på den ökade textlängden. I fråga om enskilda konnektorer är den största skillnaden antalet *som* vilken ökar från nivå B1 till B2. I infödda språkbrukares texter är konnektorfrekvensen något större men det finns en större variation i hur många konnektorer det finns per text. Konnektorn *och* förekommer oftare i inföddas texter och inlärare använder *att* i större utsträckning.

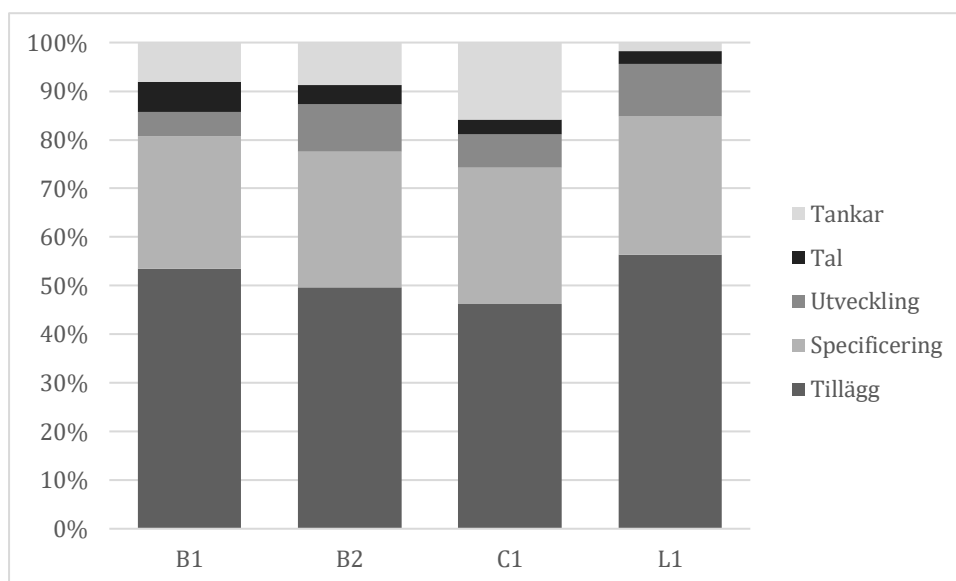
5.2 Konnektortyp 1 (Logiska betydelsereationer)

I detta avsnitt fokuserar jag på de konnektorer som realiserar logiska och semantiska relationer inom ett satskomplex, antingen mellan två satser eller mellan två gruppkomplex. Med andra ord redogör jag för de olika logiska betydelsereationerna. Först presenterar jag hur ofta de förekommer i texterna och därefter illustrerar jag med exempel hur skribenterna använder olika konnektorer för att realisera dessa relationer.

I figur 4 presenteras andelen olika typer av logiska betydelsereationer på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter. Figur 4 visar att utvidgningsrelationerna (specifisering och utveckling) är mer frekventa än projektionsrelationerna (projektion av tal eller tankar). Den mest frekventa betydelsereationen på alla tre CEFR-nivåer och i L1-korpusen är tillägg. Den näst mest frekventa betydelsereationen är specifisering. Man kan också notera att det inte finns särskilt stora skillnader i de olika betydelsereationernas andelar. Utveckling används något oftare på nivåerna B2 och

C1 och i L1-texter än på nivå B1. Vidare använder inlärare på alla CEFR-nivåer oftare projektion av tankar än vad infödda språkbrukare gör.

Figur 4. Andelen olika logiska betydelsrelationer på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter

Den mest frekventa logiska betydelsrelationen är som sagt tillägg. Tilläggsrelationen har oftast realiserats av konnektorn *och* på alla tre färdighetsnivåer och i infödda språkbrukares texter. *Och* förekommer såväl mellan två satser (exempel 9) som mellan två grupper (exempel 10). I L1-korpusen har den ortografiska realiseringen av *och* ibland varit *o* (exempel 11), vilket präglar den ledigare stilen som är kännetecknande för L1-skriventernas texter. Den ledigare stilen är förmodligen också förklaringen till den stora variationen i L1-korpusen.

(9) Vi kom till Heinola **och** pappa lämnade mig där. (B1_2211_1)

(10) Jag var lite rädd eftersom katten **och** hunden betedde sig så konstigt.
(B2_2217_1)

(11) men har aldrig fått en sån klick i kroppen **o** blivit så borta som när jag gick förbi henne och våra ögon möttes. (L1_1016)

En annan tilläggsrelation som relativt ofta förekommer i materialet är kontrastivt tillägg. Denna logiska relation realiseras i texterna i det prototypiska fallet av konnektorn *men*. Detta bruk av *men* används på alla tre CEFR-nivåer och L1-korpusen (exempel 12 och 13).

(12) Jag minns att jag satt brevid min pappa på sängen när han grät, **men** jag var inte ledsen, jag grät inte. (C1_2213_3)

(13) Jag kunde bära runt på henne **men** nu är hon alldeles för stor och tung. (L1_1001)

Den frekventaste specificeringstypen är temporal specificering. Oftast realiseras den med konnektorn *när* som i exempel 14. Förutom *när* förekommer det också några andra konnektorer som *tills* (exempel 15) och *före* (exempel 16). En inlärare på nivå B2 har även använt *som* när hen har realiserat en temporal specificering (exempel 17). Här är det fråga om s.k. *satsklyvning*.

(14) Jag minns bra **när** jag flyttade till Karis i fjol om att studera svenska vid en folkhögskola. (B1_2207_1)

(15) All gick bra **tills** vi går till Prisma och parkeringsplatsen. (B1_2206_1)

(16) Jag behöver bara några kurser **före** jag är färdig till exempel språkpraktik (C1_2215_3)

(17) Det var lite över ett år sedan **som** Linnea föddes, den 19. november 2009. (B2_2221_1)

Det finns också en skillnad i hur inlärare och infödda språkbrukare realiserar temporala specificeringar. I L1-korpusen förekommer nämligen konnektorerna *då* och *så*. Dessa konnektorer i denna funktion förekommer nästan inte alls i inlärarkorpusen. Följande exempel illustrerar hur infödda använt dessa konnektorer.

(18) När vi kom in **så** var nästan hela släkten där, alla såg ledsna ut och vi visste inte varför. (L1_1021)

(19) Vi sprang runt huset och lekte, **då** vi sprang rakt in i varandra i ett hörn. (L1_1004)

Speciellt fundamentmarkören *så* som förekommer i exempel 18 är vanlig i L1-korpusen. Infödda språkbrukare verkar ha en tendens att börja sin berättelse med en tidsangivelse som stärks med fundamentmarkören *så*. Detta var också typiskt i Vibergs (1993) studie om konnektorbruket i muntliga berättelser. Därför kan det vara ett drag som beror på den ledigare stilen i inföddas berättelser.

En annan specificeringstyp som ofta förekommer i materialet är kausal specificering. I fråga om kausal specificering skiljer sig också inlärares och inföddas konnektorbruk. Inlärare på alla tre CEFR-nivåer använder nämligen oftast konnektorn *eftersom* medan L1-skribenterna använder även konnektorerna *för* och *för att* i en liknande kontext. Exempelen 20, 21 och 22 visar hur inlärare och infödda realiserar kausala specificeringar i sina texter.

- (20) Jag minns den här resan **eftersåm** den var så unik och trevligt. (B2_2202_2)
 (21) Jag minns nog detta så väl **för** jag tyckte det var sån härlig känsla och jag glömmer det aldrig! (L1_1008)
 (22) Händelsen var oförglömlig **för att** jag kan ha räddat en liten hunds liv. (L1_1009)

Det förekommer också andra typer av specificeringar såväl i inlärtexterna på olika färdighetsnivåer som i infödda språkbrukares texter. Det finns belägg på t.ex. konditionala, koncessiva och komparativa specificeringar samt specificeringar som anger följd. Dessa specificeringstyper är dock inte lika frekventa som de ovan presenterade temporala och kausala specificeringarna. Dessa är också sådana specificeringar som är kännetecknande för inlärare på de högre färdighetsnivåerna eftersom inlärare på CEFR-nivåerna A1 och A2 nästan inte alls realiserar dessa relationer i sina texter (Vaakanainen 2016a). I det följande ges ett par exempel på hur olika konnektorer har använts för att realisera dessa specificeringar.

- (23) Det var spännande, **fast** jag hade mycket verk och visste inte vad som skulle hända till mig. (B1_2220_1)
 (24) Men vi gick tillbaka till pubben som hade blivit **som** en väns vardagsrum för oss. (B2_2220_3)
 (25) Vad händer **om** ingen förstår mig, eller **om** jag inte förstår vad de andra säger. (C1_2202_3)
 (26) Jag hade sovit hos mina kusiner, deras föräldrar är skilda **så** vi var hos pappan. (L1_1021)

Utveckling är den mest sällsynta utvidgningsrelationen. Utvecklingen uttrycks i lexikogrammatiken oftast av konnektorn *som* (exempel 27 och 28). Denna konnektor används oftast på alla tre färdighetsnivåer och i infödda språkbrukares texter för att realisera en utveckling. Andra konnektorer som har använts är *där* och *till exempel*. Exempelen 29 och 30 visar hur inlärare har realiserat utveckling i sina texter:

- (27) I somras 2009 såg jag för första gången mitt favoritband Metallica **som** jag älskar. (B2_2216_1)
 (28) Vi sprang ut i regnoväddret och såg en buss **som** såg ut som våran. (L1_1030)
 (29) det var inte en situationen **där** han skulle ha varit tvungen att bara möta mina släktingar. (C1_2205_3)
 (30) Det kändes roligt att lyssna på bra musik, **till exempel** det svenska bandet Basic Element. (B1_2209_1)

Vad gäller projektion är anföring av tankar vanligare än anföring av tal i inlärtexterna. I inföddas texter förekommer båda projektionstyperna ungefär lika ofta. Både projektion av tal och projektion av tankar realiseras i lexiko-

grammatiken av konnektorn *att*. Projektion av tankar förekommer med mentala processer (t.ex. Andersen & Holsting 2015:114–137) och projektion av tal med verbala processer (ibid.:94–114). I exempel 31 är det fråga om projektion av tankar och i exempel 32 om projektion av tal.

(31) Då fattade jag **att** jag älskar att sjunga, och efter det har jag inte varit rädd för vanliga konserter. (C1_2219_1)

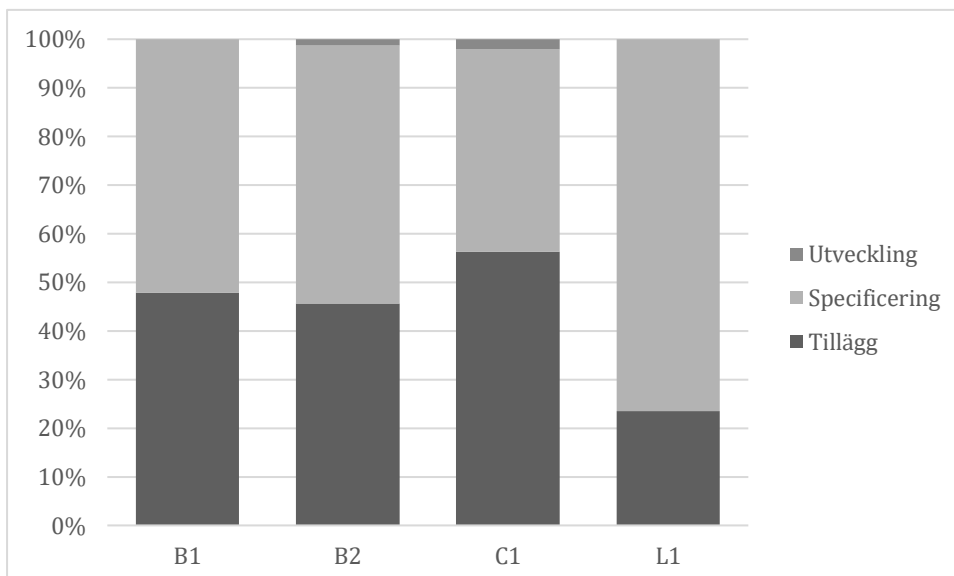
(32) Jag sade **att** jag har varit utomlands några gånger men inte så många gånger på riktigt. (B2_2202_1)

Det kan sammanfattningsvis konstateras att de olika logiska betydelserektionerna förekommer ungefär lika ofta på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter. Den mest frekventa betydelserektionen är *tillägg* och dess lexikogrammatiska realisering konnektorn *och*. Det finns inte särskilt stora skillnader i hur olika logiska betydelserektioner realiseras på olika färdighetsnivåer. Jämfört med infödda språkbrukare finns det dock skillnader. Inlärare realiserar oftast temporal specificering med konnektorn *när* medan infödda också använder konnektorerna *då* och *så*. Vidare realiserar inlärare kausala specificeringar nästan enbart med konnektorn *eftersom*. L1-skribenter använder även konnektorerna *för* och *för att*.

5.3 Konnektortyp 2 (Konnektion)

I avsnitt 5.2 fokuserade jag på konnektorer som realiserar logiska betydelserektioner inom ett satskomplex. I detta avsnitt redogör jag för konnektorbruket mellan satser och satskomplex, med andra ord konnektion. På liknande sätt som i avsnitt 5.2 presenterar jag först andelen olika typer av konnektion på CEFR-nivåerna och i L1-korpusen. Därefter illustrerar jag hur konnektion har realiserats med olika konnektorer.

I figur 5 presenteras andelen olika konnektionstyper på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter. Figuren visar att det inte finns stora skillnader i andelarna mellan CEFR-nivåerna. Det förekommer ungefär lika mycket tilläggs- och specificeringsrelationer på alla tre färdighetsnivåer. Det bör dock påpekas att utveckling endast förekommer på nivåerna B2 och C1 men dess andel är liten på båda nivåerna (1 % på B2 respektive 2 % på C1).

Figur 5. Andelen olika konnektionstyper på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och i infödda språkbrukares texter

Jämfört med L1-korpusen finns det en ganska stor skillnad. I infödda språkbrukares texter uppgår andelen specificeringar nämligen till 76 % medan dess andel på olika färdighetsnivåer varierar mellan 42 % (C1) och 53 % (B2). Omvänt är andelen tilläggsrelationer enbart 24 % i L1-korpusen när dess andel på olika CEFR-nivåer varierar mellan 46 % (B2) och 56 % (C1). Man måste ändå komma ihåg att det totala antalet konnektion är mindre i L1-texter. I L1-korpusen finns det sammanlagt 68 belägg på konnektion, vilket kan göra den kvantitativa analysen mindre pålitlig.

Tilläggsrelationer realiseras i inlärttexterna oftast av konnektorerna *också* och *men*. Dessa två konnektorer är frekventa på alla tre färdighetsnivåer (exempel 33 och 34). På nivå C1 använder inlärare också mindre frekventa konnektorer som inte förekommer på de lägre färdighetsnivåerna. Hit hör t.ex. *dessutom* (exempel 35) och *därtill* (exempel 36).

(33) Mina språkkunskaper har **också** utvecklats. (B1_2208_2)

(34) **Men** det är konstigt att när någonting så "stort" händer i någons liv kan man minns nästan allt vad man gjorde på denna dag. (B2_2214_1)

(35) **Dessutom** kunde jag prata lite slangaktigt efter utbytessemestern. (C1_2202_3)

(36) **Därtill** har han en väldigt bra relation med min moster och hennes man på grund av deras gemensam åldergrupp. (C1_2205_3)

Den frekventa användningen av *också* förklarar även varför tillägg oftare förekommer i inlärttexterna än i infödda språkbrukares texter. I inlärtkorpusen finns det sammanlagt 32 belägg på *också* medan denna konnektor förekommer bara tre gånger i L1-korpusen. Den frekventaste konnektorn som realiserar ett tillägg i infödda språkbrukares texter är *men*. Andra konnektorer

som förekommer är *även* och *ändå* som också används av inlärare. Överlag finns det en större variation av konnektorer som realiserar tillägg i inlära-texterna. Detta kan bero på den ledigare stilen i infödda språkbrukares texter, för konnektorer som *dessutom* och *därtill* skulle kanske inte passa ihop med stilnivån.

Vad gäller specificering är den temporala specificeringen den frekventaste också i samband med konnektion. Det finns många olika konnektorer som realiserar denna relation men konnektorerna *så*, *då* och *sedan* förekommer relativt ofta såväl i inlära-texterna som i infödda språkbrukares texter. På nivå C1 används några mindre frekventa konnektorer som *i efterhand*. I det följande finns ett par exempel på konnektorer som realiserar temporal specificering.

- (37) **Då** lärde jag mig att nästan allt är möjligt om du bara försöker. (B1_2215_1)
- (38) **Så** jag tror att jag omedvetet redan visste att han är homosexuell men ändå var det en viktig punkt i vår vänskap att han själv berättade det. (B2_2213_2)
- (39) **I efterhand** har jag förstås förstått att situationen var på något sätt tragisk och sorgsen men då förstod jag det inte. (C1_2213_1)
- (40) **Sedan** sa han det mitt hjärta hade drömt om i flera månader. (L1_1018)

Temporal specificering realiseras även av prepositionsfraser vars huvudord är *efter*. Det finns belägg på dem såväl på alla tre CEFR-nivåer som i infödda språkbrukares texter. Följande exempel visar hur de har använts för att realisera en temporal specificering.

- (41) **Efter lektionen** delade vi upp till grupper och diskuterade om allmänna saker och mycket om skillnaderna i studierna mellan Sverige och Finland. (B1_2207_1)
- (42) **Efter många om och men**, tårar, skratt och kilometer var jag hemma igen. (C1_2202_2)
- (43) **Efter ett tag** gick pojken och då förstod vi att vi missat sista bussen hem. (L1_1030)

Kausal specificering förekommer också relativt ofta, speciellt i inlära-texterna. Den realiseras av konnektorn *därför*, som i exempel 44.

- (44) Riksdagen är ett så stort hus att man kan gå vilse där och **därför** man måste alltid ha någon med sig när man promenerar där. (B2_2218_1)

De övriga specificeringstyperna är inte så frekventa i materialet. I inlära-texterna förekommer lokal specificering som realiseras av konnektorn *där* (exempel 45). På nivå C1 finns det ett belägg på en konnektor som inte förekommer på de lägre nivåerna, nämligen *på så sätt* som realiserar en modal specificering (exempel 46). I infödda språkbrukares texter finns det bara fyra

belägg på andra specificeringstyper än temporal eller kausal specificering. Konnektorn *som tur var* används dock två gånger för att realisera modal specificering (exempel 47).

- (45) **Där** fick jag också en liten jättegullig mjuk leksak pingvin från min pojkvän. (B2_2204_1)
 (46) **På så sätt** var Kalle, den andra av de två bästman på brölloppet, också med i festen. (C1_2205_3)
 (47) **Som tur var** kom jag in i klassen och nu trivs jag riktigt bra. (L1_1003)

Utveckling förekommer sällan och det finns belägg på den bara på CEFR-nivåerna B2 och C1. Sammanlagt finns det bara två belägg på sådana konnektorer i hela materialet. På nivå B2 har en inlärare använt konnektorn *till exempel* (exempel 48) och på nivå C1 förekommer konnektorn *med andra ord* (exempel 49).

- (48) **Till exempel** jag kan minnas vad jag åt eller vilka kläder jag hade på mig. (B2_2214_1)
 (49) **Med andra ord** lärde jag mig pragmatiska rutiner och lämpliga sätt att bete mig i olika situationer. (C1_2202_3)

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte finns stora skillnader i de olika konnektionstypernas frekvenser på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1. Inlärare på alla dessa nivåer har dock en tendens att använda fler tillägg än infödda språkbrukare. En orsak till detta är att inlärare använder konnektorn *också* mycket oftare än infödda språkbrukare. Annars finns det inte särskilt stora skillnader mellan inlärares och infödda språkbrukares sätt att realisera konnektion. Om man jämför inlärare på olika CEFR-nivåer med varandra kan man notera att inlärare på nivå C1 också använder mindre frekventa konnektorer som *dessutom*, *på så sätt* och *med andra ord* som inte förekommer på CEFR-nivåerna B1 och B2.

5.4 Sammanfattning av konnektorbruket på CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 och jämförelse med infödda språkbrukare

Den kvantitativa analysen visar att det inte finns några stora skillnader i konnektorernas frekvens mellan CEFR-nivåerna B1, B2 och C1. Antalet konnektorer per 1000 ord och antalet konnektorer per mening ökar något från nivå till nivå men ökningen är liten. Även antalet konnektorer per text har en ökande tendens från nivå till nivå men detta beror med största sannolikhet på att också textlängden ökar. Vidare förekommer de två olika konnektortyperna (logiska betydelsereationer och konnektion) ungefär lika ofta på alla tre CEFR-nivåer.

Konnektorn *och* är den frekventaste konnektorn såväl på nivå B1, B2 som på C1. Den används även på samma sätt, nämligen för att realisera ett tillägg. Av de enskilda konnektorerna visar enbart *som* skillnader i frekvensen. Den förekommer sällan på nivå B1 men används mer frekvent på nivå B2. På nivå C1 minskar dock dess frekvens.

I fråga om logiska betydelserelationer finns det inte några större skillnader i hur inlärare på olika färdighetsnivåer realiserar dem i sina texter. I samband med konnektion kan man dock se vissa skillnader, speciellt mellan inlärare på B-nivå och C-nivå. I texterna på nivå C1 förekommer även mindre frekventa konnektorer som inte används av inlärare på CEFR-nivåerna B1 och B2. Till dessa konnektorer hör t.ex. *dessutom, med andra ord* och *därtill*.

Mellan inlärare och infödda språkbrukare kan man se större skillnader än mellan inlärare på olika färdighetsnivåer. Konnektorfrekvensen per 1000 ord är högre i infödda språkbrukares texter och infödda språkbrukare använder färre konnektorer som realiserar konnektion. L1-skribenters texter är dock mer heterogena eftersom antalet konnektorer per text varierar mycket.

Vad gäller logiska betydelserelationer kan man notera att det finns ett par skillnader mellan inlärare och infödda. L1-skribenter använder oftare konnektorerna *då* och *så* för att realisera temporal specificering medan L2-inlärare först och främst använder konnektorn *när*. Vidare använder infödda språkbrukare konnektorerna *för* och *för att* när inlärare använder konnektorn *eftersom*. I inlärartexterna finns det också fler projektioner av tankar.

I fråga om konnektion är skillnaderna mellan inlärare och infödda språkbrukare först och främst kvantitativa. Som ovan konstaterats förekommer konnektion oftare i inlärartexter än i infödda språkbrukares texter. Det finns dock inte några stora skillnader i inlärares och L1-skribenters sätt att realisera konnektion. Den största skillnaden är att inlärare ofta använder konnektorn *också* för att uttrycka tillägg. Denna konnektor förekommer även i infödda språkbrukares texter men i betydligt mindre utsträckning.

6 Diskussion och slutsatser

Syftet med denna artikel har varit att studera hur avancerade inlärare av svenska använder konnektorer i berättelser och att jämföra om det finns skillnader i konnektorbruket mellan inlärare på olika färdighetsnivåer och mellan inlärare och infödda. I detta avslutande avsnitt besvarar jag forskningsfrågorna som ställdes i avsnitt 4 och diskuterar resultaten i ljuset av tidigare forskning. Jag diskuterar även hur svenskinlärares konnektorbruk kunde studeras i framtiden och vilka didaktiska implikationer resultaten har.

De två första forskningsfrågorna handlade om hur ofta de olika konnektor-typerna (logiska betydelserelationer och konnektion) förekommer och vilka konnektorer inlärare på olika CEFR-nivåer använder för att realisera dem. Analysen visar att logiska betydelserelationer används oftare än konnektion på alla färdighetsnivåer. Tillägg är den vanligaste logiska betydelserelationen och specificering den frekventaste typen av konnektion. Skillnaderna i de olika konnektorernas frekvenser mellan olika färdighetsnivåer är relativt små.

Inlärare på alla färdighetsnivåer använder oftast konnektorn *och* som realiserar ett tillägg. Detta motsvarar mina resultat om konnektorbruket på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1 i Vaakanainen (2016a) samt resultaten i Carlsen (2010) och Giagkou m.fl. (2015). Övriga frekventa konnektorer i inläraretexterna är *att* som realiserar projektion av antingen tal eller tankar, *men* som realiserar ett kontrastivt tillägg, *när* som används för att realisera en temporal specificering samt *som* vilken realiserar en utveckling.

Den tredje forskningsfrågan gällde skillnaderna i konnektorbruket mellan CEFR-nivåerna B1, B2 och C1. Enligt analysen skiljer sig konnektorbruket inte särskilt mycket mellan nivåerna. Inlärare på alla dessa färdighetsnivåer använder ungefär samma konnektorer för att realisera logiska betydelse- relationer (som *och*, *att*, *när*, *eftersom*). I samband med konnektion finns det en liten skillnad för inlärare på nivå C1 använder även mindre frekventa konnektorer (som *dessutom*, *med andra ord*, *som tur var*) som inte förekommer på nivåerna B1 och B2. På så sätt motsvarar resultaten CEFR-kriterierna där det sägs att inlärare på de högre färdighetsnivåerna också använder mindre frekventa konnektorer. Detta stöder även Carlsons (2010) resultat.

Att konnektorbruket inte skiljer sig särskilt mycket mellan CEFR-nivåerna B1, B2 och C1 uppvisar en intressant skillnad jämfört med mina resultat i Vaakanainen (2016a, b; 2017) om konnektorbruket på de lägre färdighets- nivåerna. Mellan A1, A2 och B1 finns det nämligen tydliga skillnader såväl i den allmänna frekvensen av konnektorer, i frekvensen av enskilda konnek- torer som i bruket av vissa konnektorer. Denna studie visar att konnektor- bruket förmodligen inte hör till de faktorer som skiljer mellan inlärare på de högre färdighetsnivåerna. Detta förklarar förmodligen också varför nivå- beskrivningarna i CEFR är mycket mer allmänna på de högre nivåerna än på de lägre nivåerna, där vissa konnektorer explicit nämns. Detta strider mot re- sultaten i tidigare studier som antingen visat ett negativt eller positivt sam- band mellan textkohesion och -kvalitet (t.ex. Crossley & McNamara 2012; Yang & Sun 2012).

Små skillnader i konnektorbruket mellan färdighetsnivåerna kan möjligtvis också förklaras av det faktum att inlärare på de högre nivåerna börjar använda andra kohesionsskapande medel i sina texter än konnektorer som visar ex- plicita samband mellan textens olika delar. Som Komppa (2012) konstaterar

hör ett stort antal konnektorer/konjunktioner till en ”omognare” stil som präglar texterna på de lägre färdighetsnivåerna, de är koherenta men tolkas oftast som texter av lägre kvalitet (se även Crossley & McNamara 2012). Det är möjligt att det finns skillnader i hur inlärare skapar sammanhang med hjälp av t.ex. referensbindning, tematisk struktur eller styckeavdelning (se Nyström 2000; 2001). Dessa övriga kohesionsmedel har dock inte stått i fokus i föreliggande studie.

Med hjälp av den sista forskningsfrågan ville jag utreda hurdana skillnader det finns i konnektorbruket mellan inlärare och infödda språkbrukare. Allmänt verkar inlärare använda något färre konnektorer än infödda språkbrukare. Vad gäller enskilda konnektorer använder inlärare oftare konnektorn *att* medan konnektorn *så* förekommer oftare i infödda språkbrukares texter. Detta verkar motsvara Ekbergs (1997) resultat som visar överanvändning av *att* och Vibergs (1993; 2001) resultat om underanvändning av *så*. Någon överanvändning av *sedan* kan man dock inte se eftersom denna konnektor sällan förekommer i materialet. Materialet i denna studie är dock så pass litet att man egentligen inte kan dra några tydliga slutsatser om över- eller underanvändning av konnektorer. Dessutom granskar Ekberg (1997) och Viberg (1993; 2001) konnektorbruket i muntliga berättelser, vilket leder till att resultaten inte är helt jämförbara med denna studie.

Resultaten visar också ett par skillnader mellan vilka konnektorer inlärare och infödda språkbrukare använder för att realisera vissa logiska betydelserelationer. I fråga om temporal specificering använder inlärare oftast *när* medan infödda realiserar temporala specificeringar också med konnektorerna *då* och *så*. Vad gäller kausala specificeringar föredrar inlärare konnektorn *eftersom* medan L1-skribenter ofta använder *för* eller *för att* i stället för *eftersom*. Konnektorn *därför att* som var problematisk för inlärare i Meriläinens (1997) studie förekommer nästan inte alls i inlärartexterna. Inföddas användning av *då* och *så* kan möjligtvis förklaras med den ledigare stilen i L1-texterna. Användning av fundamentmarkören *så* för att uttrycka ett temporalt samband är ett drag som var typiskt i synnerhet i muntliga berättelser som Viberg (1993) studerat. Att inlärare först och främst använder konnektorerna *när* och *eftersom* kan också bero på att de ofta förekommer i det språkliga inflödet (se t.ex. Vaakanainen & Mäkilä 2018).

På samma sätt som i många tidigare studier (t.ex. Bolton m.fl. 2002; Carlsen 2010; Crewe 1990; Granger & Tyson 1996) har informanterna i denna studie också en tendens att antingen över- eller underanvända vissa konnektorer när man jämför med L1-skribenterna. *När* och *eftersom* skulle kunna kallas för ”connective teddy bears” (Carlsen 2010) för avancerade svenskinlärare. När man jämför konnektorbruket i inlärar- och L1-korpusen måste man dock komma ihåg att texterna skiljer sig ganska mycket från

varandra. Infödda språkbrukares texter är kortare och stilen i dem är ledigare. Detta kan bero på att infödda språkbrukare behärskar en ledigare stil som inlärare inte har tillgång till. En annan möjlig orsak kan vara ålderskillnader för inlärarna var universitetsstuderande och de infödda språkbrukarna gymnasister. Det bör även poängteras att konnektorbruket uppvisar en stor variation i L1-korpusen. Variationen leder i sin tur till att det är svårt att se någon tydlig "L1-norm" som inlärarnas konnektorbruk skulle kunna jämföras med. I fortsatta studier borde inlärmaterialet och L1-materialet samlas från jämnåriga informanter i en liknande testsituation. På så sätt skulle korpusarna möjligtvis vara mer jämförbara.

En annan sak som är av betydelse när man tolkar resultaten är att materialet inte är särskilt stort. Speciellt på nivå C1 finns det få inlärare. Detta leder till att de kvalitativa aspekterna kanske behöver framhävas mer än de kvantitativa när man tolkar resultaten. Detta är också orsaken till att jag inte har använt några statistiska test när jag har jämfört resultaten. I fortsatta studier borde man utforska konnektorbruket i en större inlärankorpus och använda även statistiska metoder.

I fortsättningen kunde man studera konnektorbruket också under skrivprocessen och inte bara färdiga texter. Detta är möjligt med hjälp av tangentbordsloggningsprogram (t.ex. Strömquist m.fl. 2007) som visar hur skribenter reviderar sina texter. Det skulle kunna studeras om de t.ex. lägger till, byter eller tar bort några konnektorer. I en sådan studie skulle det också vara viktigt att göra jämförelser mellan inlärare på olika färdighetsnivåer samt mellan inlärare och infödda. Också individnivån skulle kunna beaktas. Konnektorbruket kunde även jämföras mellan olika texttyper eftersom kontexten och texttypen kan påverka vilka konnektorer inlärare använder. Därtill kunde konnektorbruket studeras i samband med en vidare textkontext och inte bara som enskilt fenomen. Som t.ex. Komppas (2012) studie visar kan sambandsrelationer i en text skapas också utan explicita kohesionsmedel, som konnektorer. På det sättet skulle man få en bredare bild av de faktorer som styr inlärares lexikogrammatiska val i olika kontexter.

Metodologiskt sett har denna studie visat att systemisk-funktionell lingvistik är en bra utgångspunkt för analysen av konnektorbruket i inlärttexter. Detta ramverk ger färdiga kategorier som kan användas när man studerar vilka betydelser olika konnektorer realiserar. Detta naturliga samband mellan form och funktion är en stor fördel i denna teori, vilket också Ortega (2014) påpekat. I fortsättningen behöver det systemiskt-funktionella perspektivet utvecklas som teoretiskt ramverk inom andraspråksforskning. Som redan konstaterats, har t.ex. Llinares (2013) påpekat att det behövs fler studier om lexikogrammatikens utveckling. När man studerar L2-svenska med hjälp av SFL finns det också möjligheter att utveckla teorin mer allmänt eftersom det

fortfarande behövs fler SFL-baserade undersökningar om andra språk än engelska (Butler 2018:114).

Resultaten från denna undersökning kan också beaktas när man utvecklar skrivundervisningen i skolor och på universitetsnivå. Konnektorerna och textkohesion har traditionellt varit sådana aspekter som inte betonas särskilt mycket i främmandespråksundervisningen. Denna studie har dock visat hur inlärares sätt att använda konnektorer skiljer sig från varandra. Dessa skillnader borde beaktas i undervisningen. Denna studie har också visat att infödda språkbrukare som har fått exakt samma instruktioner har skrivit ganska anorlunda texter än inlärare.

Som konstaterats i början av artikeln är konnektorerna viktiga kohesionsmarkörer i texten. Därför borde deras användning studeras oftare och i flera olika L2-språk. För att fördjupa vår förståelse skulle undersökningarna också behöva utgå från varierande teorier och metodologier. På så sätt skulle vi förstå bättre hur andraspråksinlärare lär sig att skapa sammanhang i sina texter och bilda ”ett linjärt och sammanhängande yttrande” från fristående element som det konstateras i CEFR-kriterierna (CEFR 2007:119).

Litteratur

- Andersen, Thomas Hestbæk & Holsting, Alexandra Emilie Møller. 2015. *Teksten i grammatikken*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Asp, Elissa. 2017. What is a system? What is a function? A study in contrasts and convergences. I: Bartlett, Tom & O’Grady, Gerard (red.), *The Routledge Handbook of Systemic Functional Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. S. 27–41.
- Bergström, Marina. 2002. *Individuell språkinläring hos språkbads elever med skrivsvårigheter*. Doktorsavhandling. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Berry, Margaret. 2017. Stratum, delicacy, realisation and rank. I: Bartlett, Tom & O’Grady, Gerard (red.), *The Routledge Handbook of Systemic Functional Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. S. 42–55.
- Bolton, Kingsley, Nelson, Gerald, & Hung, Joseph. 2002. A corpus-based study of connectors in student writing: Research from The International Corpus of English in Hong Kong. *International Journal of Corpus Linguistics* 7 (2):165–182. <https://doi.org/10.1075/ijcl.7.2.02bol>
- Butler, Christopher S. 2018. Review of Bartlett, T., O’Grady, G. (Eds.), 2017. *The Routledge Handbook of Systemic Functional Linguistics*. Routledge, London, New York. *Lingua* 205:113–123. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2018.02.005>
- Butt, David G. & Webster, Jonathan J. 2017. The logical metafunction in systemic functional linguistics. I: Bartlett, Tom & O’Grady, Gerard (red.), *The Routledge Handbook of Systemic Functional Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. S. 96–114.

- Canale, Michael. 1983. From communicative competence to communicative language pedagogy. I: Richards, J.C. & Schmidt, R.W. (red.), *Language and Communication*. S. 1–28.
- Carlsen, Cecilie. 2010. Discourse connectives across CEFR-levels. A corpus based study. I: Bartning m. fl. (red.), *Communicative Proficiency and Linguistic Development. Intersections between SLA and Language Testing Research. Eurosla Monograph Series 1*. S. 191–210.
- CEFR 2007 = Gemensam europeisk referensram för språk. Lärande undervisning och bedömning. Stockholm: Skolverket.
- Chiang, Steve. 1999. Assessing grammatical and textual features in L2 writing samples. The case of French as a foreign language. *The Modern Language Journal* 83 (2): 219–232.
- Crossley, Scott A. & McNamara, Danielle, S. 2012. Predicting second language writing proficiency: The roles of cohesion and linguistic sophistication. *Journal of Research in Reading* 35:115–135. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2010.01449.x>
- Ekberg, Lena. 1997. Diskursiva och syntaktiska mönster i återberättelser hos invandrabarn i Rosengård. I: Håkansson m.fl. (red.), *Svenskans Beskrivning 22*. Lund: Lund University Press. S. 97–110.
- Erickson, Gudrun & Pakula, Heini-Marja. 2017. Den gemensamma europeiska referensramen för språk: Lärande, undervisning, bedömning – ett nordiskt perspektiv. I: *Acta Didactica Norge* 11 (3). Tillgänglig <http://dx.doi.org/10.5617/adno.4789> (citerat 13.4.2018).
- Fulcher, Glenn, Davidson, Fred & Kemp, Jenny. 2011. Effective rating scale development for speaking tests: Performance decision trees. *Language Testing* 28 (1):5–29. <https://doi.org/10.1177%2F0265532209359514>
- Granger, Sylviane & Tyson, Stephanie. 1996. Connector usage in the English essay writing of native and non-native EFL-speakers of English. *World Englishes* 15:17–27. <https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.1996.tb00089.x>
- Halliday, M.A.K., 1998. Things and relations. Re-grammaticizing experience as technical knowledge. I: Martin, J. R & Veel, R. (red.), *Reading Science. Critical and functional perspectives on discourses of science*. London & New York: Routledge. S. 185–235.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, Christian M.I.M. 1999. *Construing experience through meaning. A language-based approach to cognition*. London: Cassel.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, Christian M.I.M. 2014. *Halliday's introduction to functional grammar. Fjärde upplagan*. London & New York: Routledge.
- Hammarberg, Björn. 2013. Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I., (red.), *Svenska som andraspråk. Andra upplagan*. Lund: Studentlitteratur. S. 27–84.
- Hellspong, Lennart & Ledin, Per. 1997. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin. 2006. *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas (red.). 2011. *Funktionell textanalys*. Stockholm: Norstedts.
- Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas. 2011. *Funktionell grammatik och textanalys*. I: Holmberg, P. m.fl. (red.): *Funktionell textanalys*. Stockholm: Norstedts. S. 7–18.

- Hu, Chunyu & Li, Yuanyuan. 2015. Discourse Connectives in L1 and L2 Argumentative Writing. *Higher Education Studies* 5 (4):30–41. <http://dx.doi.org/10.5539/hes.v5n4p30>
- Hulstijn, Jan H. 2007. The Shaky Ground Beneath the CEFR: Quantitative and Qualitative Dimensions of Language Proficiency. *The Modern Language Journal* 91: 663–667.
- Hulstijn, Jan H., Alderson J. Charles & Schoonen, Robert. 2010. Developmental stages in second-language acquisition and levels of second-language proficiency: Are there links between them? I: Bartning, m.fl. (red.), *Communicative Proficiency and Linguistic Development. Intersections between SLA and Language Testing Research. Eurosla Monograph Series 1*. S. 11–20.
- Karlsson, Anna-Malin. 2011. Texters ideationella grammatik. I: Holmberg, P. m.fl. (red): *Funktionell textanalys*. Stockholm: Norstedts. S. 21–38.
- Komppa, Johanna. 2012. Retorisen rakenteen teoria suomi toisena kielenä – ylioppilaskokeen kirjoitelman kokonaisrakenteen ja kappalejaon tarkastelussa. *Doktorsavhandling*. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Lahtinen, Sinikka & Toropainen, Outi. 2013. En bedömningskala – två kontexter: Bedömarkommentarer om bruket av CEFR-skalan. I: Chrystal m.fl. (red.), *Tionde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning*. Stockholm: Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet. S. 92–102.
- Lee, Kent. 2013. Korean ESL learners' use of connectors in English academic writing. *English Language Teaching* 25 (2):81–103.
- Leńko-Szymańska, Agnieszka. 2008. Non-native or non-expert? The use of connectors in native and foreign language learners' texts. *Acquisition et interaction en langue étrangère* 27:91–108.
- Liu, Meihua & Braine, George. 2005. Cohesive features in argumentative writing produced by Chinese undergraduates. *System* 33 (4): 623–636. <https://doi.org/10.1016/j.system.2005.02.002>
- Llinares, Anna. 2013. Systemic Functional approaches to second language acquisition in school settings. In: Garcia, M.M.D.P. & Martinez, A.M., (red.), *Contemporary Approaches to Second Language Acquisition*. Amsterdam: John Benjamins. S. 29–48.
- Magnusson, Ulrika. 2012. Skolspråk i utveckling. En- och flerspråkiga elevers bruk av grammatiska metaforer i senare skolor. *Doktorsavhandling*. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 17.) Göteborg: Göteborgs universitet.
- Meriläinen, Heikki. 1997. Konnektorer i bruk. Finska abiturienters inläraarsvenska ur ett textlingvistiskt och språkkonstrasterande perspektiv. *Doktorsavhandling*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Nyström, Catharina. 2000. Gymnasister skrivande: en studie av genre, textstruktur och sammanhang. *Doktorsavhandling*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Nyström, Catharina. 2001. Hur hänger det ihop? En bok om textbindning. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Ortega, Lourdes. 2014. *Understanding second language acquisition*. Andra upplagan. Abingdon: Routledge.
- Strömqvist, Sven, Holmqvist, Kenneth, Johansson, Victoria, Karlsson, Henrik & Wengelin, Åsa. 2007. What keystroke-logging can reveal about writing? Computer keystroke logging and writing: methods and applications, *Studies in Writing* 18:45–72.
- Svensson, Jan & Karlsson, Anna-Malin. 2012. Inledning: text, textforskning och textteori. *Språk och stil, tema text* 22 (1): 5–30.

- Vaakanainen, Veijo. 2016a. Finska inlärares konnektorbruk på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1 ur ett systemiskt-funktionellt perspektiv. I: Hirvonen, P., Rellstab, D. & Siponkoski, N. (red.), *Teksti ja tekstuaalisuus. Text och textualitet. Text and textuality. Text und Textualität. VAKKI-symposiumi XXXVI* 11. – 12. 2.2016. (VAKKI Publications 7). Vasa. S. 355–366.
- Vaakanainen, Veijo. 2016b. Den kommer tiden som vi måste ta papperkakorna ute – Målspråksavvikande konnektorbruk på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1. I: Kolu, J., Kuronen, M. & Palviainen, Å. (red.): *Svenskan i Finland* 16. (Jyväskylä studies in humanities 298). Jyväskylä: Jyväskylä universitet. S. 153–166.
- Vaakanainen, Veijo. 2017. Konnektorbrukets utveckling i finska inlärares L2-svenska. I: Sköldberg, E. m.fl. (red.): *Svenskans Beskrivning* 35. Förhandlingar vid trettiofemte sammankomsten av *Svenskans Beskrivning*, Göteborg 11-13 maj 2016. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 29.) Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet. S. 341-353.
- Vaakanainen, Veijo. 2018. En SFL-baserad analysmodell för konnektorer i (L2)-svenska. I: Hipkiss A. M., Holmberg, P., Olvegård, L., Thyberg, K. & Ängsal, M. P. (red.), *Grammatik, kritik, didaktik. Nordiska studier i systemisk-funktionell lingvistik och socialsemiotik. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 34.)* Göteborg: Göteborgs universitet. S. 39–54.
- Vaakanainen, Veijo & Mäkilä, Mari. 2018. Meningsstruktur i två finska läroboksserier för högstadieundervisning i svenska. I: Silén, B. m.fl. (red.): *Svenskan i Finland* 17. (Nordica Helsingiensia 17.) Helsingfors: Helsingfors universitet. S. 168–182.
- Vagle, Wenche, Sandvik, Margareth & Svennevig, Jan. 1993. *Tekst og kontekst. En innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk.* Oslo: Cappelen.
- Viberg, Åke. 1993. The acquisition and development of Swedish as a first and as a second language. The case of clause combining and sentential connectors. I: Kettemann, B. & Wieden, W. (red.), *Current Issues in European Second Language Acquisition Research.* Tübingen: Günther Narr Verlag. S. 293–306.
- Viberg, Åke. 2001: Age-related and L2-related features in bilingual narrative development in Sweden. I: Verhoeven, L. & Strömquist, S. (red.), *Narrative Development in a Multilingual Context.* Amsterdam: John Benjamins. S. 87–128.
- Wisniewski, Katrin. 2017. Empirical Learner Language and the Levels of the Common European Framework of Reference. *Language Learning* 67 (1): 232–253. <https://doi.org/10.1111/lang.12223>
- Yang, Wenxing & Sun, Ying. 2012. The use of cohesive devices in argumentative writing by Chinese EFL learners at different proficiency levels. *Linguistics and Education* 23 (1): 31–48. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1016/j.linged.2011.09.004>